

ЦРКВА УСПЕЊА ПРЕСКЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У ТЕШИЦИ ОД ИЗГРАДЊЕ ДО ПОЧЕТКА ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Апстракт: Храм Успења Пресвете Богородице саграђен је 1838. године у селу Тешица на месту званом Црквисте. Саграђен је у византијском стилу и подигнут је милостињом околних села. Не зна се тачно који је епископ извршио освећење, јер су Турци обеистаили храм 1876. године. Први епископ који је посетио храм био је Неготински Господин Евгеније. Пре изградње упућене су две молбе: једна је била упућена митрополиту Петру Јовановићу, а друга кнезу Милошу Обреновићу. Крушевачки протопрезвитер Протић препоручио је посланика Стојана Поповића, пароха житковачког, и кмета адровачког Маријана Томића да однесу захтев за изградњу цркве молећи да се изађе у сусрет. Митрополит Петар Јовановић даје сагласност да архимандрит из манастира Св. Роман изврши освећење темеља. Градња је трајала неких годину дана а потом је новопостављени намесник Милоје Живковић тражио да Митрополит одреди датум освећења. Парохију тешичку чинили су четири целине од 1874. и то: нозринска, лужанска, кулинска и грејачка, од 1895. године чине је две парохије - Тешичка и Нозринска. За време Првог светског рата храм је у потпуности сачуван неоштећен као и богослужбене књиге.

Кључне речи: Храм, Успење Пресвете Богородице, изградња, Тешица.

Црква Тешичка Успенија Пресвете Богородице подигнута је 15. августа 1838. године трудом и средствима мештана села Нозрине, Суповца и Вукање.

У летопису Цркве још је записано „Црква Тешичка саграђена је у облику лађе и то је од тврдог материјала. Висина њених зидова износи окометар, а звоник који је спојен са самом Црквом висок је око седам метара. Зидови су масивни, а иконостас је веома укусани лепих сразмера. Саграђен је од храстовог дрвета. Царске двери као и део изнад њих украшен је веома лепим дуборезом који има особитно уметничку вредност. У унутрашњости храма све до 1930. године није било никаквих фресака. Те године трудом надлежног пароха Лазара Таушановића и Миодрага Џомбића, а добровољним прилозима верника, обновљене су све иконе на иконостасу и сви унутрашњи зидови украшени су изванредно лепим фрескама. Исте године подигнут је балкон за хор који је постојао и који је оформио познати слухиста Миодраг Џомбић, парох тешички, овај хор био је чувен долином Поморавља.”¹

На основу сведочанстава свештеника Милана Ст. Живковића, пароха

¹ Архив храма Успења Пресвете Богородице у Тешици, Летопис, 3.

тешичког у свом извештају од 24. децембра 1907. године наводи:

„Црква тешичка посвећена Успењу Пресвете Богородице подигута у Византијском стилу 1838. године на Црквисту. Звонара је уз Цркву подигнута напред није засебна. Турци су је обесветили 1876. године унутрашњост уништили и коњицу сместили. После првог српског-турског рата обновили и снабдели свим изнова потребама од кога Господина Епископа нигде није записао о освећењу. Подигута је милостињом околних села на броју двадесет. Овакав надпис уметнут је и на спомен плочу која је намештена по наредби нашег Господина Епископа, само што није уметнут на плочу који је Господин Епископ осветио, јер записа нема а нико не може сигурно утврдити име Епископа, ни мој сапарох отац Димитрије не може се опоменути о поновном освећењу а посетио је по рату први Архијереј Епископ Неготински Господин Евгеније². Тражио сам од духовних власти за име Господина Епископа који је осветио па нисам добио. У архиви црквеној нема нигде записа ни помена почетка ни сврштека, јер су све ово варвари Турци као и протоколе 1875/1876 уништили. Мој сапарох несигурно тврди, да је прво освећење извршио Митрополит Петару близини храма постоје шанчеви подигнути у времену бомбардовања Београда 1862 године, још нису порушени. Битке су биле у нашем првом српском-турском рату у околним висовима око села Тешица, Алексинца и Ветернику. Звона има три, одејанија има два плава, престони крст са распјатијем, особину дарохранилицу, Св. Путирса дарцима, књиге црквенеподпунои прилично број световних цркверног садржаја и часописа. Свету Плаштаницу све набављено раније, пре наредбе садашњег Господина епископа нишког, четири велика барјака за литије. Иконостас стари са старим живописом и неколико светитељ има на дуварима у предњем делу Цркве.”³

Све наведене историјске чињенице говоре нам да је алексиначки крај био у саставу Неготинске епархије од 1835. до 1886. године.

Протопрезвитер среза бугар-моравског⁴, како се срез некада називао, прота Милоје Живковић, из свога седишта које је било у Љубешу, упутио је 9. јула 1837. године митрополиту Србије Петру Јовановићу⁵, писмо. У њему је стајало како су

² Епископ Евгеније Симеоновић(1865-1880) родом је био је Беле Цркве у Банату. Основну школу завршио у родном месту, гимназију у Карловцима, философију у Пешти а богословију у Вршцу. Замонашио се на Митровдан. Прошао је све чинове од јеромонаха до архимандрита манастира Манасије 1854. године. Изабран је за епископа Тимочког 1865. и провео петнаест година на челу Тимочке епархије са седиштем у Неготину. Сава, епископ шумадијски, Српски јерарси: од деветог до двадесетог века, Београд 1996, 18.

³ З. Јовановић, Српска православна Црква у алексиначком крају од 1833. до 1918, Алексинац 2015, 61-62.

⁴ Срез бугар-моравски у црквеном погледу припадао је крушевачком презвитерству Београдске епархије. Када је 1854. године округ Крушевачки ушао у састав Ужичке епархије у њој се нашао и срез бугар-моравски али већ крајем 1859. године овај крај улази у састав Алексиначког округа па је сасвим тим био укључен у алексиначко презвитерство и Тимочку епархију. З. Јовановић, Српска православна црква у алексиначком крају од 1918. до1941, Алексинац 2016, 12.

⁵ Митрополит Петра Јовановић(1833-1864) родом је био из Илока 1800. Гимназију и богословију завршио је у Сремском Крловцима, а философију у Сегедину. У Србију долази 1830. године где постаје секретар највишег народног суда, а касније секретар кнежеве канцеларије и на том положају затиче га избор за митрополита Србије. Замонашио га и рукоположио у све чинове ужички епископ Никифор док је хиротонију извршио Цариградски патријарх Калиник у храму Светог Великомученика Георгија у Цариграду.Сава, епископ шумадијски, н. д., 403.

се марта месеца те године срески капетан и кметови села у поменутом срезу сагласили да саграде Цркву у селу Тешици. Но, у међувремену дошло је до новог договора да се Црква измести са раније договореног места. У том смислу су се 8. јула и конкретно договорили са мајсторима. Пошто су ово све разумели и схватили они су одгодили договорени долазак мајстора за 23. јули а замолили проту Милоја Живковића да напише писмо и затражи претходни архијерејски благослов.

На ово писмо следило је митрополитово решење. Црква ће бити усред села. Биће посвећена Успенију Пресвете Богородице. Црква се налази на парохији јереја Маринка из Нозрине, а сем њега цркви ће припадати и јереји: Стојко, такође из Нозрине, и Милован из Грејача.

Шта се даље дешавало у овој години не знамо јер докумената о томе више нема. Изгледа да је посао заостајао и да се тапкало у месту. По мишљењу неких разлог томе била је болест а касније и смрт протопрезвитера Милоја Живковића, те нико није имао да руководи овим послом. Зато су се априла месеца представници народа упутили и пријавили у Крушевац, у ондашњој државној власти, магистрату, са питањем шта даље да раде.

Посаветовани у магистрату, 28. априла 1838. они су упутили два писма, молбе, на две различите стране. Једна је била упућена митрополиту Петру Јовановићу, а друга кнезу Милошу Обреновићу.

У писму од 25. априла они су поново молили митрополита за дозволу да изграде цркву на старом месту - црквишту у селу Тешици.

Прихватајући њихово мишљење као основано, крушевачки протопрезвитер Протић је у пропратном писму митрополиту топло препоручио посланике Стојана Поповића, пароха житковачког и кмета адровачког Маријана Томића који су овај захтев носили, молећи га да изађе у сусрет њиховој молби.
Молба упућена кнезу Милошу гласи:

„Његовој светлости, милостивејшему господару књазу србскому Милошу Тодоровићу Обреновићу

Народа Среза бугар-моравског
окружију крушевачког
- всеподанејше прошеније

Немајући велику Цркву у Срезу нашему кроме две мале црквице, вознамерили смо обштенародне житељи Среза бугар-моравског, једну велику Цркву созидати и тако изабрали смо место у селу Тешици на старом онде налазећем се црквишту, исту подићи, чега ради нашли смо и мајсторе и погодили их за 11.500 гроша чаршиски и за сад; сабрали смо између нас 7.733 гроша у готовности. Но, не имајући јошт милостивејше на то одобреније од ваше књажеске светлости усуђујемо се с прошенијем овим вашу књажеску светлост милостивејшег господара оца благодетеља нашег за такovo одобреније всеподанејше молити, да би нам такovo благоволела ваша светлост соизволети. Како ради истог височајшег одобренија, тако и ради изјавленија вашој светлости наше верноподанејше рабске привержености и целивања светлог скута, шиљемо ми између нас нашег пароха Стојана Поповића и кмета Марјана Томића из

Адровца да исто вашој светлости устмено соопште, наставленије и милостиво одобреније лично приме.

1. априлија 1838.

Ваше књажеске светлости
всеподанејше раби народ Срезабугар-моравском.”

Путујући према Београду Поповић и Томић су се нашли у Крагујевцу 30. априла, где су предали кнезу намењено писмо. Одговор кнежев истог дана, био је брз и ефикасан. У њему је стајало:

„Нашему народу Среза бугар-моравског Окружија крушевачкот наше љубезно поздравље

У одговору на прошеније ваше от 28. тек. којим нам јављате да сте намерни у Срезу вашем у селу Тешици једну цркву на старом црквишту подићи и нас молити за одобреније исто дело у дејствије привести. Ми не само што вам одобравамо ово богоугодно дело, но похваљујући вашу ревност и усердије, приликом овом указано, шиљемо вам 1.000 гроша на дар, да иј к воздвиженију исте цркве употребите.

У прочем поздрављајући вас јесмо и пр.

В. Но 1094. 30. априлија 1838.

У Крагујевцу”

Примивши их у Београду, Митрополит се сагласио са жељама које су носили, и дао им одобрење да започети посао могу завршити. Као резултат даљег рада на овом било је и писмо које је Митрополит упутио Архимандриту манастира Св. Романа Сави. У њему је између осталог писало: „да ће бити нужно да једно свјештеничко лице вишег црквеног степена нужно освјешчени при полагању темеља соврши. Немајући такво лице ни близу у нашој Епархији вручавамо ово дело вама, одадвише што сте ви међу тамошњим народом добро познати и уважени. Предајући вам такво дело, препоручујемо да га чини и благодетно свршите.” Истовремено су му дата и два задатка. Један је био да за ту прилику сакупи све свештенство из среза, а други је био да пре освећења народу прочита кнежеву дозволу а затим његов архијерејски благослов. Такође му је препоручено да народ тамошњи ободри у снази и ревности у ваздизању храма.

У свом благослову упућеном 3. маја 1838. године свим житељима овог среза, Митрополит је између осталог писао: „Ову сте радост причинили нам ви данас вазљубљена во Христа чеда, изјавивши нам чрез вас посланим благословена Јереја Стојана Поповића и благоизабраног кмета Марјана Томића, да већ сад намеравате у селу Тешици подићи нову цркву на старом црквишту, где су оци ваши стари Богу молитве приносили. Похвално је богоугодно дело ваше. Зато поред височајшег дозволенија Његове Светлости Милостивјејшега Господара и Књаза дајемо и наше к вазвиженију храма нуждно писмо црквеним прописано архијерејско благословеније, да у име Божије намерено дело ваздигненије храма на старом црквеном месту започети можете. Тако имајући Књажеско дозволеније и наше Архипастирско благословеније притеците блажени християни на довршенију намеренија вашег и кад Бог даде, да то довршите, а ви онда и о

украшенију церковном постарајте се.”⁶

Убрзо наконтога следио је и извештај о обављеном послу. У писму упућеном из Тешице 12. маја 1838. Архимандрит Сава је јављао како је извршио чин освећења темеља. При томе је навео и неке речи присутног народа да је поштено да за своје млађе, за нашу децу учинимо, да се под дрветом не крсте и венчавају, и да се сви сложено, не штедећи труд, на радост свих нас цркву подигнемо.

Грађење цркве трајало је скоро годину дана. Петог марта 1839. новоизабрани намесник Милоја Живковић, Стојан Поповић обавестио је митрополита о завршеном послу. Он га је истовремено молио да одреди датум освећења цркве. Предлагао је да то буде на Ускрс, када је и народ у већем броју окупљен. Но ако тако не може, да се одреди други дан. Истовремено он је сећајући се митрополитових речи, упутио Стојка Стојановића, пароха нозринског да набави потребне ствари за цркву, и молио да му се у томе помогне. Извршавајући своју обавезу Стојановић је од 9. до 16. марта за нову цркву извршио низ набавки у Београду. Тако је од књига набавио: Минеј празнични и обичан. часослов, апостол, Јеванђеље. Затим ту су били и путир и кандила од чистог калаја, па кадифе и памучног атласа за одежду, басме за стихар, завесе и трапезу, наруквице, епитрахил итд.

На добијено писмо, Митрополит је 15. марта упутио намеснику Стојану Поповићу одговор:

„У Београду 15. марта 1839. г. - Намеснику Бугар-Моравског

- Видећи из писма вашег и чујући од Посланика вашег јереја Стојка да је Црква тешичка за богослуженије приуровљена, дајемо пред вас и тамошњи народ Архипастирско Наше Благословеније, да у њој одправленије правила и савршеније божаствене литургије може. И будући је, благолико, да приуровљеније тому да ли свјешчено лице, степеном церковним обличније, то смо наредили, да Архимандрит Романски Сава саборно с јошт којим свјашчеником Антимис положи. Ми смо на тај конац Њему Архимандриту Сави, антимис и послали заповедивши му, да таковиј на велики четвртак положи. Ви ћете се старати, да све што је к тому нужно спремно буде. А ми смо овде, што сте наручили и што се тамо добити не може набавити и пошилићи вам исте ствари приложимо и рачун.по контама, које се код нас налазе и за које ћете по ономе рачуну ово до Ђурђева дне новце прислати постарати се. Поводом овим препоручујемо вашем Благовјенству, да ви именом нашим свјашченицима, који ће цркви Тешичкој припадати ту дужност објавите, да они при реченој цркви правила редом обављају, службом не пренебрегавају но неизоставно савршују. Нећете пропустити нам кои ће свјашченици при тој новоподигнутој цркви бити. И као што ћете на њи мотрити да сву дужност тачно савршују тако ћете свагда и настојати, да и остали свјашченици Вашег Наместничества чину своме опходе се, испуњујући дужности свјешченичке тачно, проводећи живот непорочно како би били о бризи о стаду својему сваког доброг дела. У случају да би се који у званију неисправни нашли, онакве ћете, ако ваша опоминанија не послушају, Нама објављати.”

О чину освећења цркве Митрополит је био обавештен писмом следеће

⁶ Летопис,22.

садржине:

„Високопреосвјашчењејшиј Господине,

Прочитајено писмо ваше од 15. марта, примио сам, и тачно разумео сам о вашег наложеног ми предиславија, које сам радосно у предречениј дан т.ј. у четвртак извршио, од чином одличнијег свјашченства сабраног овде, које смо освјашчениј Антимис с веселим благословом у Тешичку цркву, при многочисленим народом у истој цркви положили, и по гласу Требника управљали се, при којем смо јавно божествену литургију извршили. Вашу пак архијерејску благодарност и благослов обзнанили смо приложницима истог храма. за њихове труде и подвиге. Целом пак онде догодившем се Народу, прочитали смо им, из писма вашег преведено на простом стилу, како сад имајући своју црков, да неби ни ова црква у недељне и празничне дане празна била, но да је свагда препуњена Народом, и свако да се моли Богу за своје здравље и благоденствије, како би се благослов Божуј излио на њи и на потомке њихове. А свагда да се опомињу на избавитеља свог, кое је ослободио, од гонитеља и тирјана нападаатеља њиовог и да се за Њега и његову светлу фамилију непрестано моле Творцу и саздатељу свом да би му даровао за премлоги његови труди долголетно с здрављем поживети. У истим нас је становшиј се народ с тронутим серцем слушао, и обећао нам се да ћеду с највећим усрдијем радо и тачно дужност наведену им испољњавати, при којим се много радују и срећним се називају, што такву почаст и Благодарно опоминаније од свог Архипастира поучено наставленије добијају. У просим остајем, препоручујући се и целивајући вас, с највећим страхопочитанијем.

У манастиру Св. Романа
28. марта 1839.

нижајшиј
Сава Петровић
архимандрит обштежителнога
Манастира Св. Романа”⁷

Године 1874. црква тешичка имала је четири парохије и то:

1. Нозринску парохијукоја се састојала од села: Нозрине (92 дома), Бујмира (32 дома) и Тешице (135 домова) - свега 259 домова.
2. Лужанску парохијукоја се састојала од села: Лужана (120 домова), Стублине (48 домова), Дреновца (22 дома), Лоћике (39 домова) и Врћеновице (68 домова) - свега 297 домова.
3. Кулинску парохијукоја се састојала од села: Кулине (23 дома), Честе (99 домова), Шурића (13 домова), Чукуровца (20 домова), Каменице (22 дома), Породина (29 домова), Љубтена (37 домова) и Вукање (71 дом) - свега 244 дома.
4. Грејачку парохијукоја се састојала од села: Грејача (68 домова), Великог Дреновца (61 дом), Суповца (32 дома), Голешнице (13 дома), Копривнице (47 домова) и Дашнице (30 домова) - свега 251 дом.⁸

Две деценије касније, око 1895. године, црква тешичка имала је две парохије, нозринску и тешичку. Нозринска парохија састојала се од села: Нозрине (116 домова), Бујмира (41 дом), Лужана (173 дома) и Стублине (47 домова). На парохији је било укупно 377 домова, али није било свештеника.

Тешичка парохија састојала се од села: Тешице (200 домова), Лоћике (67

⁷ Летопис, 21-27.

⁸ М. Јовановић, Православна србска црква у Књажевству Србији, Београд 1874, 99-100.

домо́ва), Врћеновице (96 домо́ва) и Мало́г Дреновца (25 домо́ва). На парохији је било укупно 388 домо́ва и парох је био јереј Димитрије Стевановић. Парохије које су раније припадале цркви Тешичкој, Кулинска и Грејачка, сада су биле при новоподигнутим црквама, Кулинска парохија при Вукањској а Грејачка парохија при цркви Грејачкој.

Око 1898. године при цркви у Тешици постојале су две парохије, Тешичка и Нозринска. Нозринска парохија се састојала из села: Стублине (47 домо́ва), Бујмира (44 дома), Лужана (179 домо́ва) и Нозрине (120 домо́ва). Цела парохија је имала 390 домо́ва са 2826 душа. Парох је био Димитрије Стевановић рођен у Нозрини око 1831. године (стар 67 година). Рукоположен је за ђакона 1857. а за свештеника 1860. године. Завршио је основну школу, 3 разреда гимназије и богословију.⁹

Тешичка парохија се састојала из села: Мало́г Дреновца (28 домо́ва), Врћеновице (99 домо́ва), Лоћике (69 домо́ва) и Тешице (198 домо́ва). Цела парохија је имала 394 дома са 2773 душе. Парох је био Младен Поповић, (1893-1901) свештеник рођен у Цепу око 1859. године (стар 39 година). Рукоположен је за ђакона 2. фебруара 1884. а за свештеника 1. септембра 1885. године. Завршио је основну школу, нижу гимназију и богословију.¹⁰

Према извештају за 1914. годину парохија Тешичка обухватала је села: Тешицу, Лоћику, Врћеновицу и Мали Дреновац. На парохији је уз парохијску цркву Успеније Св. Богородице било и црквиште Св. Илија у Тешици и капеле Св. Јована у Врћеновици и Св. Марије у Малом Дреновцу.

Поред свештеника који су служили при цркви Трњанској до подизања цркве у Тешици 1838. године, па прешли са службом код ње, а које је јереј Душан Веселиновић навео у летопису цркве Трњанске, при цркви Тешичкој служио је свештеник Марко Миловановић, парох тешички и намесник бугар-моравски. На овој парохији и намесник био је до 1865. године када је постао парох алексиначки. У попису житеља и њихове имовине села Нозрине из 1863. године наводи се свештеник Марко Миљановић и то овако:

Господин Марко Миљановић (Миловановић), намесник 45 година, жена Стаменка 40 година, синови: Максим 21 година, Андрија 17 година, Аврам 11 година (касније свештеник и народни посланик), Љубомир 8 година, Александар 5 година, кћери Миља 22 године, Стана 14 година. Непокретно имање: кућа са 2 зграде од слабог материјала с плацем, шљиваком и баштом 2 дана; 19 њива 34 1/2 дана; 5 ливада 8 1/2 коса; 2 винограда 11 мотика; 3 браника 4 дана; 1 исе (део) од 4 витла воденице; 1 кућа с плацем 1/4 дана - у вредности 326 дук. цес. Месечни приходи од привреде земљеделске и свештеничке 25 тал. По имању спада у IV класу, по приходу у V класу. Марко Миловановић¹¹ је имао кућу и велику окућницу у Прћиловици коју је 1860. године издао у закуп за основну школу која је те године отворена.

Две године после отварања основне школе у Прћиловици начелник среза Моравског упутио је 2. јула 1862. године под бројем 1112 захтев начелнику округа Алексиначког да се одобри откуп куће намесника Марка Миловановића у

⁹ Глас: Црквени календар са Шематизмом Нишке епархије за 1900 годину, Ниш 1899, 62.

¹⁰ Исто.

¹¹ Са северне стране олтара Тешичке цркве, сахрањена је Стамена, кћи Марка Миловановића која се упокојила као дете 15. априла 1854. године. Летопис, 36.

којој је под кирију школа смештена. У захтеву се истичу следеће предности откупа куће: што она поред себе до 15 плугова земље има од које би се знатан приход за издржавање основних школа у срезу Моравском добијао, што би се на том земљишту могла и црква као најпрегледнијем месту постројити и што напослетку држи да би исту јефтиније од 210 гроша чаршијских од пореске главе погодио и што би сваке године 50 талира кирије уштедео, а и иначе, могао би народ при грађењу нове школе поред утрошене снаге, с главе по 1 дукат цезарски платити и опет ове удобности не би имао.

Јефрем Поповић, начелник среза Моравског послао је одговор Министарству просвете 30. априла 1863. у коме пише да је г. Марко Миловановић купио кућу са плацем и њиву на лицитацији одржаној 4. јуна 1858. године и да је ово имање било својина покојног Милоја Васиљевића, бившег среског начелника среза Моравског. Купљена је и то кућа са плацем за 10.070 гроша и њива за 4.022 гроша, дакле обоје за 14.092 гроша чаршијских.

Свештеник Василије Стојановић наведен је као житељ села Лужана у попису из 1863. године и то овако:

Господин Василије Стојановић, парох 29 година, синови: Љубомир 5. година, Андрија 1/4 година, кћери Љубица 8 година, Роксанда 5 година, брат Милен 16 година, мати Стевана 61 годину. Непокретно имање: кућа од слабог материјала с плацем и шљиваком 1 дан; 9 њива 5 3/4 дана; 4 ливаде 4 1/2 косе; 2 браника 1 дан; 1 виноград 2 мотике - у вредности 69 дук. цес. Месечни приходи од привреде земљед. и свештеничке заслуге и стоке 16 тал. По имању спада у I класу, по приходу у V класу. Г. Стана жена Василија Стојановића 29 година. Непокретно имање: 8 њива 4 1/4 дана; 2 ливаде 1 1/4 косе; 1 виноград 2 мотике - у вредности 25 дук. цес. Месечни приходи од привреде личне 2 тал. По имању спада у I класу, по приходу у I класу. У летопису се наводи: „да је парох био до 25.9.1872 године, као парох лужански, гроб му се налази са северне стране Тешичке цркве, поред гроба Спомене, ћерке оца Марка Миловановића”.¹²

При цркви Тешичкој свештеник је био и учитељ Веселин Михајловић који је јуна 1868. године рукоположен за свештеника и постављен на парохији у Лоћики.¹³

Крста Марковић из Сокобање рукоположен је 17. јануара за ђакона а 21. марта 1871. године за свештеника и постављен за пароха кулинског.¹⁴

Протоколи цркве Тешичке установљени након њеног подизања уништени су за време турске окупације 1876. године. Најстарији сачувани протоколи потичу из 1873. године и на основу њих можемо навести свештенике који су служили при цркви до 1907. године. Били су то:

1. Милета Стевановић, свештеник. При цркви Тешичкој као парох грејачки био је од 1876. до децембра 1891. године када је прешао код своје новоподигнуте цркве у Грејачу;¹⁵

2. Свештеник Радосав Ђорђевић. Као парох брестовачки (округ Црноречки) премештен је, по молби, 5. априла 1874. године за привременог пароха лужанског (округ Алексиначки)¹⁶

¹² Летопис, 37.

¹³ „Гласник“, Пастир: лист за науку и књижевност духовног садржаја, 24, 16. јула 1868, 382.

¹⁴ Православље: часопис духовни, 9, 1871, 431.

¹⁵ Стрељан од стране Бугара 1915 године. Летопис, 38.

Умро је као парох при цркви Тешичкој и уписан је у Протоколу умрлих за 1889. годину на страни 124, под бројем 63. Ту је записано: јереј Радосав Ђорђевић, парох лужански, умро 4.јула, пре поноћи, 1889. у Ал. Бањи, од навале крви. Сахрањен на гробљу бањском, 5. јула 1889. Брачно стање: ожењен. Опело свршио Димитрије Петковић, намесник бањски, парох тешички од 1867. до 1893. године.

Свештеник Радосав Ђорђевић био је ожењен супругом Јелисаветом са којом је имао четворо деце, синове Тихомира, Владимира и Боривоја, и ћерку Драгињу. Тихомир Ђорђевић (1868-1944) био је етнолог, фолклориста и културни историчар, професор Београдског универзитета. Владимир (1869-1938) био је етномузиколог, композитор и музички педагог. Трећи син Боривој-Борко умро је у 15. години живота, 20. августа 1890, у Лужану. Њерка Драгиња (1872-1936) била је удата за Станисава Јанковића, телеграфисту са којим је имала ћерке, Љубицу (1894-1974) и Даницу (1898-1960) које су цео свој живот посветиле сакупљању и проучавању традиционалних игара, песама и обичаја. Биле су зачетнице српске кореологије;

3. Пантелија Панчић, свештеник. Наводи се у протоколима цркве у 1890. години и на парохију је вероватно дошао после смрти Радосава Ђорђевића.

4. Младен Поповић, свештеник. Наводи се у протоколима цркве од 1894. до августа 1901. године;

5. Цветко М. Богдановић, парох тешички. Наводи се у протоколима цркве од августа 1901. до априла 1903. године, а „после одласка са парохије тешичке био је члан и судија духовног суда у Нишу”¹⁷;

6. Милан Ст. Живковић, парох тешички. У извештају од 24. децембра 1907. године о себи наводи: „Рођен сам 1860. године, новембра 14. У чин ђаконски ступио сам 17. октобра 1884. године; а у чину свештеничком, произведен сам у 1886. години у месецу априлу од блаженопочившег Митрополита Г. Теодосија¹⁸. Садашњи Господин Епископ наш одликовао ме црвеним појасом концем прошле 1906. године, а грађанска власт по њеној представци одликован сам 1898. године, орденом Св. Саве V степеном за службу превновање око подизања манастира Св. Петке у Сићеву.”¹⁹;

Свештеник Милан Живковић рођен је у Грљану, среза Зајечарског. Завршио је основну школу, четири разреда гимназије и богословију. Од 31. августа 1883. до 1. августа 1887. године био је практикант конзисторије неготинске. Од 1. августа 1887. до 1. септембра 1888. био је капелан у Зајечару а од тада парох малчански у срезу Нишком до 31. марта 1903. године када је постављен на парохију Тешичку. Био је члан свештеничког удружења. Годишњи приход од парохије износио је до 2.400 динара. Упокојио се 29. децембра

¹⁶ „Гласник“, Сион: лист за свештенике васпитатеље и родитеље, 19, 23. маја 1874, 304.

¹⁷ Летопис, 42.

¹⁸ Митрополит Теодосије (Мраовић) био је на челу Београдске митрополије од 1883. до 1889. године. Теодосије (у свету Теодор) рођен је у Бају, Бачка, 12. фебруара 1816. године од родитеља Петра и Персиде. По свршетку философије у Будимпешти и богословије у Сремским Карловцима, дошао је 1840. године у Београди био је постављен за професора у богословији. Рукоположен је у чин ђакона и презвитера 1841. године, а за архимандрита произведен је 1860. године. Хиротонисао га је у Сремским Карловцима 27. марта 1883. године патријарх Герман. Преминуо у Београду 27. фебруара 1891. године. Сава, епископ шумадијски, н. д., 489.

¹⁹ Летопис, 43.

1930.године и сахрањен у порти цркве Тешичке, са северне стране цркве. Споменик је подигла Стана Брзаковић из Тешице.²⁰;

7. Димитрије Стевановић, рођен је у Нозрини и ту био парох од 1860. до 1910. Приложио је цркви фреску Светог Николе у срезу Моравском 1832. године. Завршио је богословију у Београду 1855. године и пет година провео као народни учитељ. Рукоположен је за ђакона 1857. године, а за свештеника 1860. Половину столећа провео у свом родном крају, својом преданом службом Богу и народу задужио је не само своје место него и целу Мораву. Поп Мита, како су га звали, својом личношћу и скромношћу у свом дому обележио је на Цвети педесет година своје службе.²¹ Одликован је 1906. године црвеним појасом од стране садањег епископа нишког Г. Никанора²²;

8. Ђорђе Сп. Чемерикић, протојереј, парох нозрински. Рођен је 1864. године у Призрену у занатлијској породици. У родном граду завршио је основну школу и богословију 1880. године. Одмах по свршетку богословије постао је учитељ у свом родном месту и тај посао је ревносно обављао до 1897. За ђакона је рукоположен 22. новембра 1892. „Од архијереја рашко-призренског Мелентија, а за свештеника 10. јануара 1899. од архијереја рашко-призренског Дионисија.²³ После тога служио је у Тетову и Скопљу до 1905. године. У Тетову је био намесник, а у Скопљу протојереј. За протојереја произведен је 2. јула 1902. године од архијереја Фирмилијана. У Србију је прешао 1. маја 1905. и постао парох јаглички 1. септембра исте године. На парохији јагличкој остао је до 1. јануара 1908. када прелази на парохију Габровачку на којој остаје до 1. априла 1909. године. Са парохије Габровачке премештен је на парохију Наупарску где је био привремени старешина манастира Наупаре осам месеци а поред парохијске дужности пола године је био и вршилац дужности учитеља. Са Наупарске парохије премештен је 20. јуна 1911. године на парохију Нозринску. Говорио је српски, турски и арнаутски (албански) језик. Имао је шесторо деце. Годишњи приход са парохије износио је до 2.400 динара.²⁴ У Нозринској парохији остао је до 1915. године када је убијен од Бугара у Грделици.²⁵

Страдање цркве Тешичке у Првом светском рату

Парох тешички Милан Ст. Живковић поднео је 26. новембра следећи извештај:

1. „Црква Тешичка храм Св. Богородице, сачувана је у потпуности, како књиге

²⁰ Летопис, 43.

²¹ Исто, 40.

²² Никанор (Ружичић), епископ Нишки између 1898. и 1911. године, рођен је 15. априла 1843. године у Свилеву од родитеља Григорија и Јелене. Полугимназију завршио у Шабцу, богословију у Београду, а Духовну Академију у Кијеву. Замонашио се у манастиру Букову. Епископ неготински Евгеније предлаже га за предавача београдске богословије. Изабран је за епископа жичког 4. маја 1886. године. За време Митрополита београдског Инокентија изабран је за епископа нишког 17. априла 1898. године и на том положају остаје до 1911. када је умировљен. Преминуо је у Београду 1916. Сава, епископ шумадијски, н. д., 357.

²³ Летопис, 44.

²⁴ АС, МПС- Ц, Ф III, Р 50.

²⁵ С. Стајић, Споменица 50-годишњице Призренске богословско-учитељске школе 1871-1921, Београд 1924, 135.

световне, тако и црквене и остале ствари у цркви у потпуном реду.

2. Књижница и Архива неповређена је.

3. Уништене су: Слика Краљева, вождова и принца Ђорђа, и једна Застава приватног удружења, рамови од слика стоје.

4. Из дома црквеног непријатељ је узео: 3 столице, 3 клупе, 1 сто.

5. На штали је од граната западни дувар пао од граната уништен - распрскан.

6. Више прозорских окана на механи црквеној од експлозије граната распрскани су, и на пекарници непријатељ је однео - скинуо, других повреда нема.²⁶

²⁶З. Јовановић, Српска православна црква у алексиначком крају од 1833. до 1918, 72.

Извори

Архив Србије, Министарство просвете- Црквено одељење
Архив храма Успења Пресвете Богородице у Тешици, Летопис

Литература

- Глас: Црквени календар са Шематизмом Нишке епархије за 1900 годину. Ниш 1899.
- Јовановић, Зоран. Српска православна црква у алексиначком крају од 1833. до 1918. Алексинац 2015.
- Исти. Српска православна црква у алексиначком крају од 1918. до 1941. Алексинац 2016.
- Јовановић, Михаило. Православна српска црква у Књажевству Србији. Београд 1874.
- Пастир: лист за науку и књижевност духовног садржаја, Београд 1868.
- Православље: часопис духовни, Београд 1871.
- Сава, епископ шумадијски. Српски јерарси: од деветог до двадесетог века. Београд 1996.
- Сион: лист за свештенике васпитатеље и родитеље, Београд 1874.
- Стајић, Светозар. Споменица 50-годишњице Призренске богословско-учитељске школе 1871-1921. Београд 1924.